

10. Branson W. H. A disaggregated model of the U.S. balance of trade / W. H. Branson // Staff Economic Studies. – Board of Governors of the Federal Reserve System, USA, 1968. – No. 44.
 11. Rhombert R. R. Toward a General Trade Models in The International Linkage of National Economic Models / R. J. Ball (Ed.). – Amsterdam : North-Holland, 1973. – P. 9–20.
 12. Шумська С. С. Емпірична оцінка впливу змін часткових РЕОК гривні на потоки експорту та імпорту у розрізі ВЕД / С. С. Шумська // Проблеми економіки. – 2013. – № 1. – С. 291–303.

Стаття надійшла до редакції 12.04.2014

References

1. Orcutt, G. H. (1950). Measurement of price elasticities in International trade. *The Review of Economics and Statistics*, XXXII(2), 117-132.
 2. Stern, R. M., Francis, J., & Schumacher, B. (1976). *Price elasticities in International Trade*. London: Trade Policy Research Centre.
 3. Goldstein, M., & Khan, M. S. (1985). Income and price effects in foreign trade. *Handbook of International Economics* (pp. 1042-1099). Amsterdam: North Holland.
 4. Bredin, D., & Cotter, J. (2006). *Real & nominal foreign exchange volatility effects on exports – the importance of timing*. Centre for Financial Markets working paper series; WP-06-12. Retrieved from http://www.ucd.ie/bankingfinance/docs/forex_bredin_cotter_mar_2006.PDF

5. Alessia, V. (2011, September). *Estimating price elasticities in international trade: is the empirical evidence beyond proof?* University of Calabria. Retrieved from www.etsg.org/ETS2011/Papers/Via.pdf?
 6. Kreinin, M. E. (1977). The effect of exchange rate changes on the prices and volume of foreign trade. *IMF Staff Papers*, 24, 207-329.
 7. Bahmani-Oskooee, M., & Niroomand, F. (1998). Long run elasticities and the Marshall-Lerner condition revisited. *Economic letters*, 61, 101-109.
 8. Sawyer, W. C., & Sprinkle, R. L. (1996). The demand for imports and exports in the U.S. A survey. *Journal of Economics and Finance*, 20(1), 147-178.
 9. Idrisov, G. I. (2010). In S.G. Sinelnikov-Murlev (Ed.). Factors of demand for imported investment goods in Russia. *Nauchnyye trudy (Scientific Works)*, 138. Moscow: Gaidar Institute (In Russ.).
 10. Branson, W. H. (1968). A disaggregated model of the U.S. balance of trade. *Staff Economic Studies*, 44. Board of Governors of the Federal Reserve System, USA.
 11. Rhombert, R. R., & Ball, R. J. (Ed.). (1973). *Toward a General Trade Models in the International Linkage of National Economic Models*. Amsterdam: North-Holland.
 12. Shumska, S. S. (2013). Empirical estimation of the impact of changes of partial REER hryvnia on the flow of exports and imports in terms of EA. *Problemy ekonomiky (The Problems of Economy)*, 1, 291-303 (in Ukr.).

Received 12.04.2014

A. В. Матвійчук

доктор економічних наук, доцент, професор кафедри економіко-математичного моделювання, ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», Україна
 matviychuk@prognoz.com

УДК 519.865.7

Г. І. Великоіваненко

кандидат фізико-математичних наук, доцент, професор кафедри економіко-математичного моделювання, ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», Україна
 ivanenkog@list.ru

МОДЕЛЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПОДАТКОВИХ ПІЛЬГ

Анотація. У статті запропоновано методологічний підхід до побудови економіко-математичних моделей оцінювання фіскального, економічного та соціального ефектів від упровадження податкових пільг, що надаються в Україні, та визначення часового лага, коли можна спостерігати ефект від дії пільги. Обґрунтовано доцільність проведення аналізу результативності податкової пільги на основі абсолютних значень показників фінансових чи соціально-економічних ефектів, що отримуються від її впровадження, а не шляхом розрахунку відносних показників ефективності за окремими складовими (фіскальна, соціальна чи економічна ефективність) або інтегральних показників (бюджетна ефективність та ін.). Експериментальне дослідження побудованих моделей засвідчило високу ефективність запропонованого підходу.

Ключові слова: податкова пільга, ефективність пільги, моделювання.

A. В. Матвийчук

доктор экономических наук, доцент, профессор кафедры экономико-математического моделирования, ГВУЗ «Киевский национальный экономический университет имени Вадима Гетьмана», Украина

Г. И. Великоиваненко

кандидат физико-математических наук, доцент, профессор кафедры экономико-математического моделирования, ГВУЗ «Киевский национальный экономический университет имени Вадима Гетьмана», Украина

МОДЕЛИРОВАНИЕ ЭФФЕКТИВНОСТИ НАЛОГОВЫХ ЛЬГОТ

Аннотация. В статье предложен методологический подход к построению экономико-математических моделей оценки фискального, экономического и социального эффектов от внедрения налоговых льгот, предоставляемых в Украине, и определения временного лага, когда можно наблюдать эффект от действия льготы. Обоснована целесообразность проведения анализа результативности налоговой льготы на основе абсолютных значений показателей финансовых или социально-экономических эффектов, получаемых от ее внедрения, а не путем расчета относительных показателей эффективности по отдельным составляющим (фискальная, социальная или экономическая эффективность) или интегральных показателей (бюджетная эффективность или др.). Экспериментальное исследование построенных моделей продемонстрировало высокую эффективность предложенного подхода.

Ключевые слова: налоговая льгота, эффективность льготы, моделирование.

Andriy Matviychuk

D.Sc. (Economics), Professor, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman, Ukraine
 54/1 Peremohy Ave, Kyiv, 03057, Ukraine

Halyna Velykoivanenko

PhD (Physics and Mathematical Sciences), Professor, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman, Ukraine
 54/1 Peremohy Ave, Kyiv, 03057, Ukraine

MODELING OF TAX INCENTIVES EFFECTIVENESS

Abstract. The authors examine such important tool of tax regulations in Ukraine as tax incentives. Provision of tax incentives and exemptions are often aimed at solving specific social and distributive objectives, promotion of certain types of economic activity, economic growth in general and in some branches.

To determine expediency of certain tax incentives introducing, it is necessary to evaluate their effectiveness. After a thorough analysis of applied approaches to evaluating the effectiveness of tax incentives, the authors concluded the advisability of the tax incen-

tives effectiveness assessment not on the basis of relative performance in certain areas (fiscal, social or economic efficiency) or integral parameters (budget performance, etc.), but by calculating the absolute values of the resulting effect – fiscal, social and economic impacts.

The article presents a methodological approach to the construction of economic and mathematical models of evaluating the fiscal, economic and social impacts of tax incentives introduction provided in Ukraine, and the assessment of a time delay, when effect will be realized.

Experimental analysis of the proposed approach adequacy was carried out on the basis of econometric models which showed their high efficiency. In addition, the analysis of simulation results for a particular case of tax incentive allow defining that the fiscal effect is obtained in about 3 years, and social – about a year after its introduction.

The proposed methodological approach opens up the space for further research, especially towards the mathematical models construction for predicting the expected effect of the tax incentives introduction on the basis of various mathematical tools (models of nonlinear dynamics, neural networks, fuzzy logic, etc.).

Keywords: tax incentive; efficiency of incentive; modeling.

JEL Classification: H20, C20

Постановка проблеми. Податкові пільги в Україні є одним із найпопулярніших інструментів податкового регулювання. Надання податкових пільг та звільнень часто спрямоване на вирішення певних соціальних і розподільних завдань (наприклад, підтримка соціально незахищених верств населення), стимулювання певних видів економічної активності (інвестиції в основні засоби, інноваційні технології тощо), економічне зростання, у тому числі в окремих галузях (зокрема в сільськогосподарському виробництві, видавничій справі). При цьому запровадження податкових преференцій характеризується як прямим негативним, так і очікуваним у майбутньому позитивним ефектом для країни. Тому актуальною є проблема оцінювання різнобічних ефектів від запровадження податкових пільг, що надаються в Україні, та визначення часового лага, за якого можна спостерігати відповідні ефекти від дії пільги.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Надання податкових пільг та звільнень, серед іншого, призводить до скорочення податкових доходів бюджету, а також інших негативних ефектів, які є більш складними й не завжди, хоч і часто, зводяться до втрат для суспільства [1]. Дослідження показують, що в багатьох випадках втрати доходів бюджету через використання податкових пільг та звільнень не компенсуються суспільними вигодами, котрі створюються цими пільгами [2]. З метою визначення доцільності запровадження тих чи інших податкових пільг виникає потреба в оцінюванні їх результативності (або ефективності), на чому наголошують як фахівці органів державної влади, так і науковці [3–5]. Питанням оцінювання результативності податкових пільг також присвячені праці зарубіжних учених, серед яких Л. Бурман (Burman, 2003) [6], Д.-Ж. Краан (Kraan, 2004) [7], З. Свіфт (Swift, 2006) [8].

Грунтовний аналіз застосовуваних на практиці підходів до оцінки ефективності податкових пільг свідчить про значну диференціацію методик розрахунку показників ефективності. Однак, зважаючи на те, що ефективність є відносним показником, її розрахунок не надає чіткої відповіді щодо результативності окремої пільги та доцільності її впровадження. Зокрема, як зазначає Є. М. Орлова, співвідношення приросту виручки і суми податкових пільг заздалегідь передбачає отримання позитивної ефективності [9].

У такому випадку для оцінювання результативності податкової пільги доцільним стає застосування інтегрального показника, що поєднує в собі всі можливі ефекти дії пільг. Зокрема таким показником може бути бюджетна ефективність, яка являє собою співвідношення суми фіскального, соціального та економічного ефектів від надання пільги до податкових витрат. Причому, якщо який-небудь із ефектів буде від'ємним, то він зменшуватиме значення бюджетної ефективності загалом.

Однак низка дослідників, зокрема Н. Г. Лукова, наголошує на тому, що об'єктивно оцінити ефективність податкових засобів регулювання можна лише з урахуванням їхнього впливу на інші сфери суспільного життя [10]. Відповідно до зазначеного вище, оцінку результативності

податкових пільг будемо здійснювати не за відносними показниками фіскальної, соціальної, економічної ефективності або інтегральними показниками (бюджетна ефективність чи ін.), а шляхом розрахунку абсолютних значень отриманого ефекту – фіскального, соціального та економічного.

На думку І. О. Майбурова, кожен із показників результативності податкових пільг (фіскальний, соціальний чи економічний ефект) може слугувати критерієм, за яким формується судження про ефективність (неефективність) тієї чи тієї пільги [9]. Достатнім є позитивне значення одного із видів ефекту, тобто перевищення приросту будь-якого з показників над податковими витратами, щоб пільга вважалася ефективною.

Водночас, деякі автори, і зокрема В. Загорський, відзначають, що особливістю пільг як засобу державного регулювання є наявність значного часового лага між періодом запровадження пільг та отриманням реальної віддачі для економіки від їх застосування [11].

Поділяючи два останні підходи, ми визначимо окремо фіскальний, соціальний та економічний ефекти від запровадження податкової пільги з метою оцінювання її ефективності.

Метою статті є розробка методологічного підходу до оцінювання фіскальної, економічної, соціальної ефективності податкових пільг, що надаються в Україні, а також виявлення часового лага між запровадженням податкової пільги і досягненням максимального ефекту від її дії.

Основні результати дослідження. Для розв'язання поставленого завдання було сформовано перелік пільг, що діяли або діють в Україні, за податком на прибуток підприємств (155 пільг), податком на додану вартість (278 пільг) та акцизним збором (65 пільг). З'ясувалося, що пільги здебільшого стосуються окремих операцій у рамках певних видів діяльності за КВЕД. Водночас, статистичні дані щодо показників діяльності суб'єктів господарювання можливо зібрати лише в розрізі видів діяльності. Тож виокремити із загальної статистичної бази тільки тих платників податків, що користуються певною пільгою, наразі не виявляється можливим.

Подібні ускладнення у визначенні результативності пільг стосуються більшості податкових пільг, що діють в Україні. Тому з метою розробки методологічного підходу до оцінювання фіскальної, економічної, соціальної ефективності податкових пільг ми обрали деяку «значущу» пільгу, якою користується переважна більшість платників податків, котрі займаються одним видом діяльності за КВЕД.

Ревізія податкових пільг, що діють або діяли в Україні, дозволила відібрати деякий перелік пільг, які задовольняють цим вимогам, – охоплюють усю множину суб'єктів господарювання, котрі здійснюють один вид діяльності за КВЕД та мають помітний вплив на їх фінансово-економічні результати.

Серед цих пільг було відібрано пільгу (код 14010297), встановлену п. 38 ст. 11 Закону України «Про податок на додану вартість», згідно з якою тимчасово (до 1 січня 2015 року) звільняються від оподаткування ПДВ операції з ви-

конання робіт та поставки послуг у видавничій діяльності, діяльності з виготовлення і поширення видавництвами, видавничими організаціями, підприємствами поліграфії, розповсюджувачами книжкової продукції, виробленої в Україні, операції з виробництва та/або поставки паперу і картону, вироблених в Україні для виготовлення книжкової продукції, а також операції з поставки книжкової продукції, виробленої в Україні, крім послуг реклами, розміщення матеріалів рекламного та еротичного характеру і видань рекламного та еротичного характеру.

Також п.п. 7 п. 13 ст. 7 Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств» була встановлена пільга (код 11020188), яка визначає тимчасове (до 1 січня 2015 р.) звільнення від оподаткування прибутку видавництв, видавничих організацій та підприємств поліграфії, отриманого ними від діяльності з виготовлення на території України книжкової продукції, крім продукції еротичного характеру.

Зазначені пільги встановлюють режим оподаткування значної кількості суб'єктів господарювання, які відносяться до виду економічної діяльності «Целюлозно-паперове виробництво; видавнича діяльність». Причому термін дії обох цих пільг встановлений від 1 січня 2004 року до 1 січня 2015 року.

У моделюванні фіскального, економічного та соціального ефекту зазначених податкових пільг важливо взяти до уваги, що ставка податків змінювалася не поступово, набуваючи різних значень, а водночас – усі суб'єкти господарювання, які підпали під дію цих пільг, були звільнені від оподаткування. Відповідно, для побудови моделей прогнозування показників, за якими можна досліджувати результативність податкових пільг, не вдається скористатися відсотковою ставкою податку як вхідним фактором. Також неможливо визначити залежність результативних показників від ставок податків шляхом розрахунку коефіцієнтів кореляції між ними, адже ставка кожного податку представлена лише двома значеннями.

У такому разі для отримання прогнозних значень результативних показників фактори, які визначають пільги (звільнення від податків), доцільно розглядати не як відповідні відсоткові ставки, а як фіктивні змінні, що вказують на структурні зрушення в економіці (різку зміну ставки податку).

З метою оцінювання фіскального, економічного та соціального ефектів від запровадження податкової пільги нами, як зазначалося вище, було вирішено здійснювати моделювання узагальнених результативних показників діяльності суб'єктів господарювання, що власне свідчать про різні сторони ефекту від пільги (на відміну від синтетичних показників ефективності). Зокрема фіскальний ефект від податкової пільги пропонуємо оцінювати за таким показником, як загальна сума сплачених податків («Сплачено податків, тис. грн.»). Про економічний ефект можуть свідчити показники: «Прибуток від звичайної діяльності до оподаткування, тис. грн.», «Загальний обсяг експорту, тис. дол. США», «Загальний обсяг імпорту, тис. дол. США», «Інвестиції в основний капітал, тис. грн.», «Обсяг реалізованої продукції (робіт, послуг), тис. грн.». Соціальний ефект можна оцінити за показниками: «Фонд оплати праці штатних працівників, тис. грн.» і «Кількість штатних працівників підприємств, осіб». З метою проведення аналізу фіскального, економічного та соціального ефекту відібраних податкових пільг за цими показниками було сформовано статистику кварталних даних за 2002–2011 рр.

Вибір показників при оцінюванні результативності податкових пільг обумовлений ще й тим, що інтегральні коефіцієнти ефективності не можуть надати відповідальним органам державної влади адекватний інструмент для прийняття рішень – значення цих коефіцієнтів є недостатньо інформативними та можуть вказувати лише на загальні тенденції

пливу пільги на фіскальну, економічну чи соціальну складові народногосподарського комплексу.

Якщо ж ми використовуємо для оцінки ефективності пільг результативні показники діяльності суб'єктів господарювання, то представники органів як законодавчої, так і виконавчої влади отримують інструмент для дослідження змін різноманітних макроекономічних параметрів залежно від запровадження тих чи інших пільг.

У процесі формування переліку вхідних змінних для проведення моделювання було зібрано значний обсяг статистичної інформації щодо розвитку як української, так і світової економіки. У результаті проведеного дослідження серед усієї множини аналізованих показників вхідними факторами моделей оцінювання ефекту від запровадження визначених податкових пільг було визначено такі змінні: X_1 – «Індекс цін на сировину деревини», індекси цін промисловості; X_2 – «Всього, всіх товарів», X_3 – «Лісоматеріали та інші вироби з деревини», X_4 – «Целюлозно-паперова продукція», X_5 – «Поліграфія та видавнича діяльність», а також додану фіктивну змінну X_6 , що вказує на зміну ставок оподаткування обраного виду діяльності.

За основу для побудови економіко-математичних моделей прогнозування ефекту від запровадження податкових пільг було взято лінійну регресію:

$$Y(t+1) = a_0 + a_1 * X_1(t) + \dots + a_n * X_n(t),$$

де a_0, \dots, a_n – параметри регресійної моделі, що визначають залежність між значеннями вхідних змінних X_1, \dots, X_n у момент часу t та значенням вихідної змінної Y наступного періоду $t+1$.

У результаті моделювання показника фіскального ефекту Y «Сплачено податків, тис. грн.» без застосування фіктивної змінної було отримано функціональне співвідношення:

$$Y(t+1) = -502419 - 1468,8 * X_1(t) + 10523,3 * X_2(t) - 3375,9 * X_3(t) - 5338,9 * X_4(t) + 5702,3 * X_5(t).$$

Коефіцієнт детермінації такої моделі складає 0,69, а F -критерій дорівнює 12,3, що свідчить про адекватність побудованої моделі. Причому, у ході моделювання виявилось, що всі відібрані вхідні фактори є значущими, тобто вилучення жодного з них не приведе до підвищення адекватності моделі.

Якщо ж до цих факторів додати ще фіктивну змінну, то функціональна залежність виглядатиме таким чином:

$$Y(t+1) = -127476 - 67,1 * X_1(t) + 5644,6 * X_2(t) - 4552,9 * X_3(t) - 3980,5 * X_4(t) + 5326,5 * X_5(t) + 53143,7 * X_6(t).$$

У цій моделі коефіцієнт детермінації збільшився до 0,71 попри зменшення F -критерію до 11,2. Це також свідчить про адекватність побудованої моделі, хоч і дещо нижчу за попередню. Однак слід зазначити, що тут фіктивна змінна подається на входи моделі без часового зсуву відносно результативного показника. Водночас, як уже зазначалося вище, навряд чи варто сподіватися на моментальний ефект від запровадження пільг – найбільш вірогідно податкова пільга виявить свою результативність, і фіскальну також, через деякий час після її введення. Тому дослідимо залежність від часового лага, через який запроваджується пільга сприяє отриманню найбільшого ефекту за показником «Сплачено податків, тис. грн.».

У табл. наведено показники адекватності економіко-математичної моделі прогнозування показника «Сплачено податків, тис. грн.» із застосуванням фіктивної змінної залежно від часу, що минув після запровадження пільги.

Як видно з табл., коефіцієнт детермінації та F -критерій моделі змінюються в незначних межах залежно від часу,

Таблиця

Статистичні характеристики моделі прогнозування показника «Сплачено податків, тис. грн.» залежно від часу після запровадження пільги													
Показник	Лаг (квартал)												
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Коефіцієнт детермінації	0,71	0,71	0,71	0,70	0,69	0,70	0,72	0,72	0,69	0,71	0,73	0,75	0,72
F -критерій	11,2	11,0	10,9	10,3	10,0	10,5	11,6	11,8	10,2	11,1	12,5	13,3	11,4

Джерело: Авторська розробка

що минув після введення пільги, однак найбільші значення ці статистичні характеристики отримують для 11 лага (тобто, з інтервалом в 11 кварталів). Це дає підстави для висновку, що введення податкових пільг із кодом 14010297 і 11020188 для суб'єктів господарювання, які відносяться до виду економічної діяльності «Целюлозно-паперове виробництво; видавнича діяльність», спричиняє найбільший фіскальний ефект приблизно через три роки після їх запровадження.

Прогнозування соціального ефекту від запровадження аналізованих податкових пільг, що виражається показником «Кількість штатних працівників підприємств, осіб», виявилось ще точнішим. Економетричне рівняння прогнозування цього показника набуває вигляду:

$$Y(t+1) = 51532 - 231,8 * X_1(t) + 1118,2 * X_2(t) - 118,4 * X_3(t) + 179,9 * X_4(t) - 912,4 * X_5(t) \quad (1)$$

Коефіцієнт детермінації функції (1) складає 0,81, а F-критерій – 23,9, що свідчить про адекватність побудованої моделі. Утім, найбільш адекватним є прогноз показника «Кількість штатних працівників підприємств, осіб» із застосуванням моделі із фіктивною змінною із лагом 4 квартали:

$$Y(t+1) = -41344,8 + 47,4 * X_1(t-3) + 662,0 * X_2(t-3) - 4,7 * X_3(t-3) + 177,8 * X_4(t-3) - 704,5 * X_5(t-3) + 6370,8 * X_6(t-3) \quad (2)$$

У моделі (2) для прогнозування значень вихідної змінної Y наступного періоду t+1 подаються значення вхідних змінних X₁, ..., X_n у момент часу t-3, оскільки між цими спостереженнями вхідних та вихідної змінних саме знаходиться проміжок часу в 4 квартали.

Коефіцієнт детермінації моделі (2) становить 0,87, а F-критерій збільшився до 29,6, що вказує на високу адекватність побудованої моделі. На підставі проведеного аналізу робимо висновок, що соціальний ефект від запровадження податкових пільг можна отримати значно раніше за фіскальний – приблизно за рік після введення пільги в дію.

Графічне представлення результатів прогнозування показника соціальної ефективності «Кількість штатних працівників підприємств, осіб» із застосуванням моделей (1) та (2) наведено на рис.

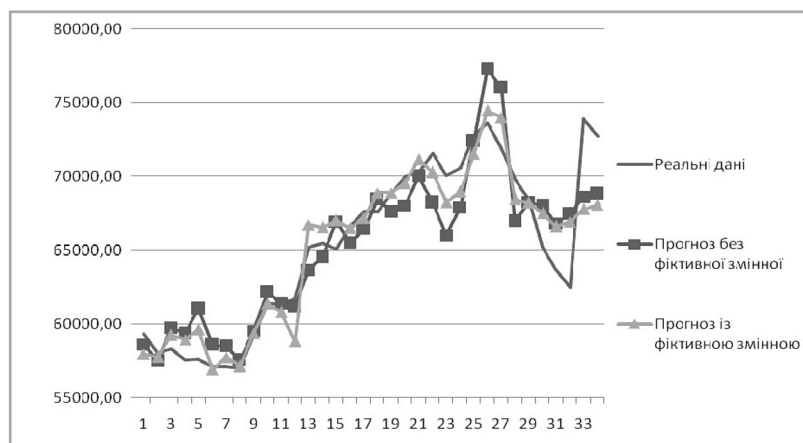

Рис. Прогнозування показника «Кількість штатних працівників підприємств, осіб»
Джерело: Авторська розробка

Подібним чином визначається лаг спрацювання, а також здійснюється прогнозування інших показників фіскальної, економічної, соціальної ефективності як відібраних для аналізу податкових пільг, так і будь-яких інших за умови збору відповідної статистичної інформації.

Висновки. У статті авторами розроблено методологічний підхід до побудови економіко-математичної моделі оцінювання фіскального, економічного та соціального ефекту від запровадження податкових пільг, що надаються в Україні. Він передбачає можливість побудови еко-

номіко-математичних моделей із застосуванням практично будь-якого математичного інструментарію. Експериментальне дослідження адекватності запропонованого підходу було здійснено на прикладі економетричних моделей, що засвідчило їх високу ефективність. Окрім того, аналіз результатів моделювання на прикладі окремої податкової пільги дозволив визначити, що найбільший фіскальний ефект отримується приблизно через 3 роки, а соціальний – через рік після її запровадження.

Розроблений методологічний підхід відкриває простір для подальших досліджень насамперед у напрямі побудови математичних моделей прогнозування очікуваного ефекту від запровадження податкових пільг із застосуванням різноманітного математичного інструментарію – моделей нелінійної динаміки, нейронних мереж, нечіткої логіки тощо.

Література

1. Малинина Т. А. Оценка налоговых льгот и освобождений: зарубежный опыт и российская практика / Т. А. Малинина. – М.: Ин-т Гайдара, 2010. – 212 с.
2. Tax Incentives. Proceedings of the Tax Institute of America Symposium / Stanley S. Surrey and others. – Lexington, Mass.: Heath Lexington Books, 1971. – 303 p.
3. Павлюк К. В. Ефективність надання податкових пільг / К. В. Павлюк // *Фінанси України*. – 2002. – № 1. – С. 34–40.
4. Точиліна І. В. Використання податкових пільг для стимулювання інноваційної діяльності в розвинутих країнах / І. В. Точиліна // *Наукові праці НДФІ*. – 2010. – Вип. 2(51). – С. 139–148.
5. Лаврешов А. Податкові пільги та їх ефективність у реалізації державної податкової політики / А. Лаврешов // *Актуальні проблеми державного управління*. – 2005. – Вип. 1. – С. 178–186.
6. Li Swift Z. Managing the Effects of Tax Expenditures on National Budget / Z. Li Swift // *World Bank Policy Research Working Paper*. – May 2006. – No. 3927. – 31 p.
7. Kraan D.-J. Off-budget and Tax Expenditures / D.-J. Kraan // *OECD Journal on Budgeting*. – 2004. – Vol. 4. – No. 1. – P. 121–142.
8. Burman L. Is the Tax Expenditure Concept Still Relevant? / L. Burman // *National Tax Journal*. – September 2003. – Vol. 56. – No. 3. – P. 613–627.
9. Экономика налоговых реформ: монография; под ред. И. А. Майбурова, Ю. Б. Иванова, Л. Л. Тарангул. – К.: Алерта, 2013. – 432 с.
10. Лукова Н. Г. Ефективність податкових пільг, які надаються суб'єктам господарювання / Н. Г. Лукова // *Вісник ІЕПД НАН України*. – 2001. – № 2. – С. 67–73.
11. Загорський В. Податки для конкурентоспроможної економіки / В. Загорський // *Вісник податкової служби України*. – № 17(596). – 2006. – С. 17–21.

Стаття надійшла до редакції 22.03.2014

References

1. Malinina, T. A. (2010). *Assessment of tax incentives and exemption: foreign experience and the Russian practice*. Moscow: Gaidar Institute (in Russ.).
2. Surrey, S. S. et al. (1971). *Tax Incentives. Proceedings of the Tax Institute of America Symposium*. Lexington, Mass.: Heath Lexington Books.
3. Pavliuk, K. V. (2002). Effectiveness of tax incentives providing. *Finansy Ukrainy (Finance of Ukraine)*, 1, 34-40 (in Ukr.).
4. Tochylyna, I. V. (2010). Usage of tax incentives to stimulate innovation activities in developed countries. *Naukovi pratsi NDFI (Research Papers of SRFI)*, 2(51), 139-148 (in Ukr.).
5. Lavreshov, A. (2005). Tax incentives and their effectiveness in the state tax policy implementing. *Aktualni problemy derzhavnoho upravlinnia (Actual Problems of State Administration)*, 1, 178-186 (in Ukr.).
6. Li Swift, Z. (2006). *Managing the Effects of Tax Expenditures on National Budgets*. World Bank Policy Research Working Paper No. 3927. Washington, D.C.: World Bank.
7. Kraan, D.-J. (2004). Off-budget and Tax Expenditures. *OECD Journal on Budgeting*, 4(1), 121-142.
8. Burman, L. (2003). Is the Tax Expenditure Concept Still Relevant? *National Tax Journal*, 56(3), 613-627.
9. Maiburov, I. A., Ivanov, Yu. B., & Tarangul, L. L. (2013). *Economy of tax reforms*. Kyiv: Alerta (in Russ.).
10. Lukova, N. H. (2001). The effectiveness of tax incentives granted to business entities. *Visnyk IEPD NAN Ukrainy (Herald of IELR of the NAS of Ukraine)*, 2, 67-73 (in Ukr.).
11. Zahorskyi, V. (2006). Taxes for competitive economy. *Visnyk podatkovoї sluzhby Ukrainy (Herald of the Tax Service of Ukraine)*, 17(596), 17-21 (in Ukr.).

Received 22.03.2014